

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Dimény Mózes

ny. postafőigazgató,
egyházköri tb. felügyelő gondnok.

Dr. Varga Béla

volt unitárius püspök,
egyetemi ny. r. tanár.

Lapzárta után vettük a fenti megdöbbentő halál-híreket. Jövő számunkban még visszatérünk életpályájuk ismertetésére. Nyugodjanak csendesen!

Lelkészi konferencia elé

Április 28-ától május 2-ig fővárosunkban, tehát egyházközségünk területén ülésezik az Egyetemes Unitárius Lelkészkör. Üléseiknek célja a lelkeszi továbbképzés, valamint a lelkeszkör ügyeinek megbeszélése. Ma, amikor a lelki vigasz és a lelki vezetés olyannyira fontos minden ember számára, a budapesti unitáriusok számára sem lehet közömbös, hogy az egész magyarországi unitárius egyház lelkeszei fővárosunkban ezekről a kérdésekről tanácskozni fognak. Egyházközségünk életében különben is jelentős esemény annak a közel száz unitárius lelkesznek az itt időzése, akik a konferenciára jönnek. Bár egyházközségünk megszokta már, hogy a volt Csonka-Magyarország unitáriusságának központja legyen, hol is évente többször is vendégül látta a mostani Duna-Tiszamenti egyházkör tagjait, — ilyen egyetemes egyházi megmozdulás szintere hosszú idő óta nem volt.

Éppen ezért szeretettel kérjük híveinket, mutassák meg unitárius atyafiságos szeretetüket a hozzánk érkező lelkesz atyánkfiaival szemben. Híveink közül többen szívesek voltak szállást, s így vendégszeretetet ajánlani fel a konferencia résztvevői számára. Illesse őket egyházközségünk hálás köszönete. Kérünk emellett minden budapesti unitáriust, vegyen részt a konferenciának azon az összejövetelén, amelyek nyilvánosak. Amellett, hogy élvezetes előadásokban és értékes fel-szólalások meghallgatásában lesz részük, egyúttal unitárius együttérzésüknek is jelét adják.

Szeretettel várjuk a lelkeszi konferencia minden tagját és Istennek áldását kérjük megbeszéléseikre.

Szent-Iványi Sándor.

A lelkeszi konferencia munkarendje

Kedves Atyánkfia!

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942. április 28—május 3. napjain Budapesten rendezi meg lelkeszi továbbképző konferenciáját.

Budapesten első alkalommal gyűlnek össze találkozóra az unitárius lelképásztorok. Sokan közülük a trianoni időkben nem jutottak hozzá, hogy a magyar fővárost megismerjék.

A lelkeszi továbbképző konferencián a következő szakelőadásokat tartják:

Április 28-án délután 5 órakor. Imádkozik: *Fülöp Zoltán* vadadi lelkesz. Előadást tart: *Simén Dániel* teol. tanár: *Unitárius lelkesz az új világ küszöbén* címmel.

Április 29-én, szerdán délelőtt fél 9 órakor. Imádkozik: *Pálffy Albert* medeséri lelkesz. Előadást tart: *dr. Kovács Lajos* teol. m. tanár, lelkesz, Sepsiszentgyörgy: *Az újszövetség mai problémái és az unitarizmus* címmel — Délelőtt 12 órakor az Egyetemes Unitárius Lelkészkör rendkívüli közgyűlést tart az unitárius lapok áprilisi számában megjelenő tárgysorozattal. — Délután 5 órakor. Imádkozik: *Ürmössy Gyula* fiátfalvi lelkesz. Előadást tart: *dr. Abrudbányai János* teol. dékán: *Az unitarizmus és a fajelmélet* címmel.

Május 1-én, pénteken délelőtt fél 9 órakor. Imádkozik: *Lőrinczi Domokos* kissolymosi lelkesz. Előadást tart: *Erdő János* teol. m. tanár, vallásoktató lelkesz: *Az elemi iskolai vallásnevelési terv alapgondolatai* címmel.

A továbbképző konferenciával kapcsolatosan az alábbi nyilvános üléseket és ünnepélyeket tartjuk, melyekre kedves Atyánkfiát családjával együtt szeretettel meghívjuk:

I. Április 28-án kedden délelőtt 10.30-kor ünnepélyes megnyitó a Koháry-utcai templomban. Az istentiszteleten imádkozik: *Erdő János* teol. m. tanár, kolozsvári vallásoktató lelkesz, prédikál: *Kelemen Imre* oklándi lelkesz, az „Unitárius Szószék“ szerkesztője; a kántori teendőket *Nagy Sándor* lokodi lelkesz végzi.

Megnyitót mond: *Ekárt Andor* teol. m. tanár, csehétfalvi lelkesz, az Egyetemes Unitárius Lelkészkör elnöke. Üdvözlések; „*Hivatal és hivatás*“ címmel ünnepi előadást tart főtisztelendő *Józan Miklós* unitárius püspök, felsőházi tag. Bejelentések.

II. Április 30-án, csütörtökön délután 6 órakor a Misszió Ház templomában tartandó vallásos ünnepélyen szolgálnak: *dr. Csiki Gábor* esperes budapesti, *Lőrinczy Géza* teol. m. tanár nagybányai, *Lőrinczi László* székelykeresztúri vallásnár, *Késmárky Miklós* baróti, *Pál Dénes* v. lelkeszköri elnök siménfalvi, *ifj. Szász Dénes* firtosváraljai, *Sigmond József* székelyudvarhelyi, *Simén Domokos* homoródalmási, *Váry Domokos* homoródszentpáli lelkeszek.

III. Április 30-án pénteken délelőtt 12 órakor a Koháry-utcai templomban a konferencia ünnepélyes záróülésén *A lelkeszi továbbképző konferencia lelki eredményei* címmel előadást tart *dr. Kiss Elek* teol. tanár, egyházi főjegyző. Bezáró beszédet mond: *dr. Abrudbányai János* teol. dékán. Hálaímt mond: *Kelemen István* felsőrákosi esperes.

IV. Május 2-án, szombaton délután 6 órakor a Zeneművészeti Főiskola kamaratermében unitárius műsoros est, rádióközvetítéssel. A műsoros est jövedelmét a Homoródfürdőn létesítendő unitárius lelkeszi üdülő felépítési költségeire fordítjuk. — A műsoros esten közreműködik: Főtisztelendő *Józan Miklós* unitárius püspök, felsőházi tag, *dr. Gelei József* kolozsvári egyetemi professzor, egyházi főgondnok, *dr. Mikó Imre* egyházi tanácsos, országgyűlési képviselő, *Ütő Lajos* székelykeresztúri esperes, *Izsák Domokos* bencédi gazdaköltő, *Szabédi László* író, a kolozsvári Nemzeti Színház rendezője, *ifj. Márkos Albert*, a kolozsvári Zenekonzervatórium tanára, a *Budapesti Egyetemi Énekkarok Forrai Miklós* vezényletével, a Budapesten dolgozó székely legények és leányok dalárdája *Nagy Sándor* kántor vezetésével.

V. Május 3-án, vasárnap délután 6.30 órakor Pestszentlőrincen az unitárius templomban tartandó vallásos ünnepélyen szolgálnak: *Báró József* városfalvi, *Bedő Árpád* iszlói, *Fazakas Jenő* ravai, *Nagy Sándor* lokodi, *Keresztesi Dénes* szabédi, *Pethő István* pestszentlőrinci, *ifj. Szolga Ferenc* székelykeresztúri, *Török Elek* firtosmartonosi és *Zoltán Sándor* teol. m. tanár, homoródszentmártoni lelkeszek.

VI. Május 3-án, vasárnap a duna-tiszamenti egyházkör templomaiban és istentiszteleti helyein az egyházközségek lelkeszei meghívására *vendégprédikátorok* szolgálnak az alábbi beosztás szerint:

Budapesten, V., Koháry-utca 4. szám alatti templomban délelőtt 9 órakor rádióközvetítéssel imádkozik: *Rostás Dénes* esperes-helyettes Bőlon, prédikál *Ekárt Andor*, az Egyetemes Unitárius Lelkészkör elnöke, teol. m. tanár, Csehétfalva. — Délelőtt 11 órakor: *Benedek Gábor* lelkesz, Kökös.

Budapesten, IX., Högyes Endre-utca 3. szám alatt, az Unitárius Misszió Ház templomában délelőtt 10 órakor: *Ütő Lajos* esperes-lelkesz, Székelykeresztúr. — Délután 6 órakor a Budapesten munkát vállalt székely leányok és legények részére tartott istentiszteleten imádkozik: *Zsigmond József* lelkesz, Gagy, prédikál: *Simén Domokos* lelkesz, Homoródalmás.

Budapesten X., MAV-telepen a protestáns templomban délután 4 órakor *Benedek Mihály* lelkesz, Székelykál.

Csepelen a Templom-utcai polgári iskolában délelőtt 9 órakor: *Kövári* Jakab lelkész, teol. m. tanár, Kénos.

Debrecenben, a Hatvan-utca 24. szám alatti templomban délelőtt 10 órakor: *Sigmond* József lelkész, Székelyudvarhely.

Déaványán az unitárius imaházban délelőtt 10 órakor: *Kiss* Zoltán lelkész, Abásfalva

Dunapatajon az unitárius templomban délelőtt 10 órakor: *Nemes* Dénes lelkész, Kede.

Felsőgallán a református bányatemplomban délelőtt 11 órakor a délerdélyi menekült unitárius bányászok körében: *Simén* Dániel teol. tanár, Kolozsvár.

Füzesgyarmaton az unitárius templomban délelőtt 10 órakor: *Kiss* Sándor lelkész, Homoródjánosfalva.

Hódmezővásárhelyen az unitárius templomban délelőtt 9 órakor ifj. *Máthé* Lajos lelkész, Szent ábrahám.

Kispesten a Hungária-uti állami elemi iskolában délelőtt 9 órakor: *Török* Elek lelkész, Firtos martonos.

Kocsordon az unitárius templomban délelőtt 10 órakor: *Zoltán* Sándor lelkész, teol. m. tanár, Homoródszentmárton. — Délután 7 órakor: *Bálint* Ödön esperes-lelkész, Homoródkarácsonyfalva.

Orosházán az állami elemi iskolában délelőtt 11 órakor: ifj. *Máthé* Lajos lelkész, Szentábrahám.

Pestszenterzsébeten az Erzsébet-utcai állami elemi iskolában délelőtt 9 órakor: *Csongvay* Lajos lelkész, Nyárádszentlászló.

Pestszentlőrincen az állami lakótelepi unitárius tempomban délelőtt 11 órakor: *Lőrinczy* Géza lelkész, teol. m. tanár, Nagybánya.

Polgárdiban az Unitárius Imaházban délelőtt 11 órakor: *Máthé* Zsigmond lelkész, Nyárádszentmárton.

Amidőn a fenti istentiszteletekre figyelmét felhívjuk, arra kérjük, hogy azokat egyházas buzgósággal látogatni szíveskedjék.

A templomok ajtóinál elhelyezett perselyek ezen a napon — az egyházközségek lelkészei szíves beleegyezésével — a Hargita oldalán, Homoródfürdön létesülő unitárius lelkészek üdülőháza felépítési költségeire szánt kegyes adományokat várják.

A budapesti Unitárius Nőszövetség saját helyiségében (V., Koháry-u. 4. I. em.) a lelkészi továbbképző konferencia alkalmából Budapestre felutazó unitárius lelkészek feleségeit egy csésze teára vendégül látja április 29-én, szerdán d. u. 6 órakor. Előadást tart: *Sigmond* Józsefné sz. *Mátyás* Piroska, székelyudvarhely, az Erdélyi unitárius papnék munkásságáról.

D. Kovács Sándor

magyar evangélikus püspök élete 72-ik évében meghalt. Halálával nemesak egyháza, hanem mi unitáriusok is sokat veszítettünk. Hosszú és meleg barátság fűzte őt a mi Józán Miklós püspök urunkhoz, olyan barátság, mely a legmagasabb elvi magasságokban született, de egészen a szívük gyökeréig nőtt le. Két, Istentől áldott, hosszú élet barátsága volt ez, olyan barátság, amelyet büszkén vállal püspök urunkon kívül minden unitárius ember is.

Kovács Sándor ugyanis, ez a törhetetlen hitű és megingathatatlan hűségű evangélikus ember, egész életében az unitáriusok és az unitárius kereszténység legodaadóbb és legőszintébb barátai közé tartozott.

Kiváló történész volt és tudta, hogy az egyes keresztény felekezeteket nem a különböző vágya, nem a hatalom szomja, vagy a földi kincsek utáni éhség, hanem az az alázatos óhaj hozta létre, hogy mindenik a maga értelme és hite szerint minél közelebb jusson az evangélium élő vizeihez.

Jó teológus volt — és látta, hogy a kereszténységnek és a keresztényeknek egyetlen egy ismérve van csupán, az amelyet maga az Élet F'ejedelme jelölt meg annak, mondván: „Erről ismer meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok“.

Az élet iskolájában érett egyházi vezető férfiú volt, aki megértette az idők szavát és bátran hangoztatta, hogy az egy akolnak lehetnek nagyobb és kisebb tartó-pillérei, ezek azonban egyaránt nélkülözhetetlenek, mert ha közülök csak a legkisebb is meglazul, — támadó szél, orvul lecsapó vihar az egészet összedöntheti. Ameddig pedig áll az akol, dicséretére van az egy pásztornak, és oltalmára minden ő juhainak, akik ott belül vannak.

Ezért szerette ő az unitáriusokat és ezért szerették őt az unitáriusok.

Most pedig, hogy búcsút kell mondanunk a mi feledhetetlen barátunknak, tesszük ezt szomorú szívvel, veszteségünket felmérő fájdalommal, ugyanakkor azonban az örökkévaló egy Isten atyai szeretetébe vetett hittel és megnyugvással is. Mert mi is meg vagyunk győződve Pállal, hogy sem halál, sem élet, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység el nem szakaszthat minket az Istennek szerelmétől, mely vagy a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Akik pedig az Istent szeretik, azoknak minden egyformán javukra szolgál.

Szent-Iványi Sándor.

Jézus imadásának veszedelmessége.

Írta: H. Emerson Fosdick. Fordította: Szent-iványi Sándor.

(Folytatás.)

Vigyük át vizsgálódásunkat a vallásról a mindennapibb térre s gondoljunk egy percre Lincoln Abrahamra, akít, ha az „imadás” szót abban az egyetemesebb és emberibb értelemben fogjuk fel, amint azt mi ma használjuk, legalább annyira imádták, mint bárkit Amerikában. Akkor kezdődött ez az imadás, amikor Lincoln meghalt. Amíg élt, az emberek erőszakkal akarták semmivé tenni, ő azonban túl erősnek bizonyult a próbálkozók számára. Mikor meghalt, elkezdtek a második módszert használni, hogy megsemmisíthessék: bálványozni kezdtek. Ékesítgették a síremlékét. Nem találtak szavakat, hogy nagyságát kellőleg kifejezhessék. Ám: a halála után következő tíz év alatt a Kongresszus olyan politikát vezetett be a Dél ellen, mely gyökerében tagadta meg mindazt, amit Lincoln valaha hirdetett és akart. Dicsérték a nevét, de fenébe fúrták a politikáját. Hízeltedtek az emlékének, de megtagadták lelke nagyságát. Egyszerre imádták Lincolnt és tagadták meg az ő követését, úgy hogy a Dél „helyreállítási korszak”-át (a polgárháború után) történelmünk egyik rém-korszakává tették.

Mit mondott volna minderre Lincoln? Tudjuk. „Szűnjetek meg szellememnek bálványozással való meghamisításától! Mit törődöm én a magam énjének a bálványozásával? Álljatok inkább ügyem mellé!” Ezeket mondotta volna Lincoln, mert nagy lélek volt, nem kicsi.

Lehet hát kétségünk az iránt, hogy mi lenne Jézus álláspontja? Mindnyájan énekeljük, például a híres egyházi éneket:

In the cross of Christ I glory,

Towering o'er the wrecks of time.

(Krisztus keresztjében dicsőülök meg, mely az idők roncsai fölé magaslik.)

Ki írta ezt az éneket? Sir John Bowring. Ki volt ez az ember? Hong Kong angol kormányzója volt, éppen akkor, mikor a Britt Birodalom az ópium-kereskedelmet rákényszerítette Kínára, és ő készséges eszköze lett ennek a politikának. Mindenki elismeri, a mi angol testvéreink elsősorban, hogy az ópium Kínára való rákényszerítése a történelem legszégyenteljesebb bűnei közé tartozik. Az az ember azonban, aki ennek a szégyenteljes politikának eszközévé aljasodott, akkor már megírta hitvallását: „Krisztus keresztjében dicsőülök meg.”

Ismeretes a mondás, hogy ellenségeinkkel valahogy még csak el tudnánk bánni, barátainktól azonban csak Isten menthet meg egyedül. Jézus Krisztus is elmondhatta volna ezt. Mozgalma történetének legmegpróbálabb korszakait nem ellenségei, ha-

nem imádói idézték elő, akik váltig mondogatták: Uram! Uram!

Amikor én itt Jézus imadásának veszedelmességéről beszélek, nem azért teszem ezt, mintha én nem magasztalnám őt. Ti tudjátok, hogy mennyire magasztalom. Jézus felmagasztosultan nagy. Ám éppen ez teszi komollyá a helyzetet. Jézus tényleg nagy, — nem lehet hízelegni neki, nem lehet dogmák dicséreteivel és szakramentális imádással elkápráztatni, mert ő csak egyet akart tőlünk, s akarta olyan hévvel, hogy meghalt érte, azt, hogy az Isten akarata megvalósuljon a magánéletben éppen úgy, mint társadalmi vonatkozásban. És éppen az a tragikus, hogy olyan csalékonyan könnyűnek bizonyult rákényszeríteni Kínára az ópiumot s ugyanakkor fennen énekelni: „Krisztus keresztjében dicsőülök meg!” Nem hibáztatom Sir John Bowring-ot különösebben, hiszen csak úgy viselkedett, mint mi, a többiek. Nem volt tudatosan képmutató, ellenkezőleg, őszinte, becsületes és sok szempontból kiváló férfiú volt. Egyszerűen csak ő is áldozatul esett, mint mi is annyian, a Krisztustól való menekvés eme népszerű módszerének. Mi nem feszítenők meg Jézust, egyikünk sem, de jaj, mi imádjuk őt, — így küszöböljük ki az életünkből. Mi is kiáltozzuk a régiekkel: Uram! Uram!

Nézzétek csak, milyen könnyű Jézust kiküszöbölni az életünkből, ha imádni kezdjük őt: mert ezáltal az erkölcs helyébe az érzelmet állítjuk. Kétféle érzék lakozik bennünk, az esztétikai és az etikai, a szép érzéke és a kötelesség érzéke, s Jézus mind a kettőhöz beszél. Különösen, hogy a történelmi hagyományok olyan megejtő fénykört vontak körülötte, Bethlehem felett énekelő angyalokkal s a sírja körül imádkozó asszonyokkal. Jézust megénekelték dalban és szóban, tárgyává tették az építészetnek és a művészetnek, úgyhogy Jézushoz közeledni csak e szép dolgokon át szokásos. Ám, ha így közeledünk Jézus felé, az esztétikai úton, könnyen az érzelmi imádat válik egyetlen eredményünkké, s mi kiáltozni kezdünk: Uram! Uram!

Igy: imádkozhatunk közületek valamelyik new-yorki ifjú az édesanyját. Ám, hogy imádjátok az édesanyátokat? Érzelmileg, vagy erkölcsileg? Azaz, egyszerűen csak szeretitek-e őt gyöngéd szeretettel, vagy olyan életre törekedtek, mely tisztességet szerrez az ő nevének is, s olyan jellemet igyekeztek magatokban kifejleszteni, amelyet, ha élne, gyönyörűséggel szemlélne szegény? A különbség mélyreható. Az igazi anyák szépek s a legtöbb ember csodálja is őket; de más dolog a szív csupán érzelmi hódolatát rakni lábaik elé, mint erkölcsileg mel-

lónak bizonyulni hozzájuk. Sajnálatos volna, ha a mai ifjúság nem értené meg ezt a különbséget.

Krisztus érezte ezt a különbséget, amikor tanítványainak nem azt mondta: Imádjatok engem! hanem ezt: Kövessetek engem!

Hogy példázatba foglaljuk a szépség és az erkölcs együttes szerepét, azt mondhatjuk: Jézus úgy élte az életét, hogy olyan zene legyen abból, amelyet újra és újra eljátszanak. Amikor Beethoven zenét szerzett, nemcsak azért szerezte, hogy csodálják érte, hanem hogy mások is lejátsszák azt utána. Mert amint Beethoven egyszer megteremtette azt az összhangot, mely zenéjét műalkotássá tette, nekünk már nem kell Beethoveneknek lennünk, ha a kotta nyomán mi is el akarjuk játszani azt. Ujra és újra lejátszhatja azt akárki. Éppen így Jézus is, amikor önzetlenségében, Istenbe vetett hitében, az ember értékének tiszteletében, a testvériség gyakorlásában és egy nemesebb társadalmi rend leírásában megteremtette élete zeneművét, nem azért alkotta azt, hogy a világ tátott szájjal csodálkozzék rajta s elragadtatottan suttogja: Milyen gyönyörű! Azért teremtette meg, hogy mások lejátsszák azt utána, fiúk és lányok, férfiak és asszonyok, játsszák azt mindazokon az emberi zeneszerszámokon, melyekkel Isten ellátta őket, míg csak az egész föld tele lesz ezzel a muzsikával.

Ezt akarta Jézus, de beteljesülését nem látta, legfeljebb elszórt jelenségként, rövid ideig. Látott azonban valami egészen mást, — számolatlan milliókat, amint imádták őt érzelmileg, de erkölcsileg nem követték. Császárok, mint Nagy Konstantin, aki megölte feleségét, fiát, s más távolabbi és kevésbé jelentős rokonát szép számmal, — imádták Jézust. Egyházi férfiak, akik befolyásukat csengő aranyakra váltották fel s az egyház leplét paráznasággal és szimoniával szennyezték be, — imádták Jézust. Férfiak, akik azt állították, hogy az ártatlan csecsemő örök kárhozatban születik, — imádták Jézust. Emberek, akik megüldözték felebarátaikat a lelkiismeretükért s a kereszténység kínzókamráit a világ borzalmává tették, — imádták Jézust. Egyházak, amelyek kizárták más felekezetű testvéreiket Isten országából olyan teológiai különbségek miatt, melyekről Jézus sohasem is hallott s amelyeket éppúgy elítélt volna, mint az ávizst, köményt és mentát*, — imádták Jézust.

John Newton egy rabszolga-hajó kapitánya volt, mely Afrika és a rabszolga-piacok között bonyolított le forgalmat: olyan időben, mikor a fedélközben történt borzalmak még a pusztán csak olvasót is elsáppasztották. Ez az ember írta le naplójában, hogy sohasem volt része kellemesebb és az Istennel való közösség keresésében gazdagabb órákban, mint ezeken a rabszolga fuvarozásokon, mikor vasárnaponként kétszer olvasta fel az előírt litur-

* L. Mt. XXIII. 23. (Ford.)

giát hajósnepe előtt. Milyen hihetetlennek tűnik fel visszatekintő szemünk előtt, hogy Krisztus imádsát ilyen véres embertelenséggel együtt lehetett gyakorolni! S mégis milyen sokan teszik ugyanezt ma is, és milyen kevesen látják meg a világosságot, mint John Newton, és térnek meg vakságukból, mint ahogy ő megtért, életében és vélekedésében egyaránt.

Értitek most már, mit tettünk mi Jézussal? Megtartottuk a nevét a felírásban, de kicseréltük a palack tartalmát. Ez a kereszténység történetének foglalatja nagyobbrészt: a felírásban Jézus, a tartalomban azonban az ő erkölcsi értékéből semmi.

Vajjon feltételezhetjük-e, hogy mindez ma már megváltozott? Ugyebár: nem. Ellenkezőleg, hazánkban tele vannak a templomok olyan emberekkel, akik imádják Jézust, de akiknek annyi fogalmuk sincs arról, hogy mit tanít Jézus a háborúról, a színes bőrűekről, napjaink pénzügyeiről, az ipar profit-éhségéről, — mint amennyi Nagy Konstantinnak volt arról, hogy mi lenne a véleménye Jézusnak a császár véres imperializmusát illetően, vagy Alva hercegnek arról, hogy miképpen érezne Jézus, ha a megüldözött protestáns áldozatokat látná. Ez látszik ma, — legalább is előttem — a kereszténység legsúlyosabb problémájának. Amin a kereszténység áll, vagy bukik, az nem teológiai ellentét. Ott is nagy kérdések forognak kockán, de a helyzet kulcsa mégsem a teológia. A kereszténység mai nagy problémája erkölcsi. Az a kereszténység, amely imádjá Jézust érzelmileg, de nem követi őt erkölcsileg: csak közhelyes szemfényvesztés. Pedig mai kereszténységünk jórésze ilyen. Mondjuk ezt el magunknak mindnyájan a mi csodaszép templomainkban, az építészeti eme remekei közepette, nehogy valaha is felcseréljük az erkölcsöt az esztétikával, s a formális imádkozást az igazi igazságsággal. Jézus ezerszerre többe törődne ma a mi magatartásunkkal a színes bőrűeket, vagy a háborút illetően, mint a világ minden körmenetével, bármily méltóságteljesek legyenek is azok, és összes építészeti remekművünkkel együtt, bármilyen pompásak legyenek is azok. Mert nyilvánvalóan: Jézus mindenkifelett erkölcsi téren óhajtott, hogy komolyan vegyék.

Éppen ezért, természetes, hogy nem hagyhatjuk mai alapigénket csupán történelmi viszonylatban. Végig a századokon követ az minket, s minden évvel csak nő jelentősége, míg végül ajtónkhoz ér és kopog: „Nem minden, aki ezt mondja, Uram! Uram!”

Figyeljétek meg azonban azt is, hogy milyen könnyű kiküszöbölni Jézust azáltal, hogy imádjuk, már csak azért is, mert így a lelki élmények helyébe a teológiai okoskodást tesszük. Ebből a szempontból a kereszténység nagy része ugyanazt tette Jézussal, amit a buddhisták tettek Buddhával. Akárki akármit is gondoljon Buddha filozófiájának

alapjairól — s én a magam részéről nyíltan állást foglalkozok vele szemben, — azt mindnyájunknak el kell ismernünk, hogy ő maga nagy jellem volt, s híres „nyolcszoros nemes ösvénye az erkölcsi életnek” tényleg nemes. Először az emberek hareba szálltak vele, de ez nem használt nekik, Buddha túl nagy volt ahhoz, hogy ellenkezéssel le lehessen győzni. Ma már a hétköznapi buddhizmus mégis meg tudott szabadulni tőle, azáltal, hogy imádja Buddhát. A történelem egyik legfurcsább iróniája ez a helyzet. Buddha ugyanis személyes Isten létezésében egyáltalán nem hitt, s most a buddhizmus megteremtette a személyes Istent magából Buddhából. S ezzel félre is tették Buddhát az útból. Most már kidolgozhatnak bonyolult rituálékat, szerkeszthetnek teológiai rendszereket, imádhathják őt szakramentális előírásokban, s ugyanakkor az ő nyolcszoros nemes ösvénye az erkölcsi életről teljesen homályba veszett, elfeledte azt a szemek előtt a tömjén füstje. A keresztények sem jobbak azonban ebből a szempontból, mint a buddhisták. Ugyanezt tettük mi Jézussal.

Szinte hallom, amint mindezekre azt mondja valaki: hogyan, hát te nem hiszel Jézus isteniségében? Amelyre én azt felelem, hogy én igenis hiszek Jézus isteniségében teljes szívemmel, teljes elmémmel és minden erőmmel, — ha megegyezésre tudunk jutni arra nézve, hogy mit jelent ez a szó: isteniség.

Hajlandók vagytok Jánosnak az Új Testamentumban kifejtett isteniség-fogalmával kezdeni? „Az Isten szeretete”. Ez az isteniség: szeretet. Az isteniség nem valami természetfölötti dolog, mely mind-

untalan betör a természet rendjébe s recsegő csodákat okoz. Az isteniség nem valami távoli mennyországban trónoló valami. Az isteniség: szeretet. Itt és most sugárzik felénk a legmagasabb lelki élményen át, amit ismerünk. Ahol csak jóság, szépség, igazság, szeretet megvalósul, ott van az isteni. Jézus istenisége pedig az ő lelki életének isteniségében áll.

Ha pedig valaki azt mondja erre: mindebből bennünk is van egy szikra, mindnyájunkban megcsillan néha a jóság, igazság, szeretet egy percre, következésképpen tehát Jézus istenisége csak fokozatban különbözik a mienktől s nem lényegileg, — azt felelem: féltek talán ettől a konkluziótól? Természetes, hogy Jézus istenisége csak fokozatban különbözik a mienktől és nem lényegben. Nem lehet elképzelni egy Istent, de kétféle isteniséget. Pál azért imádkozott, hogy tanítványai teljenek meg Isten teljességéig. János azt mondta: „Az Isten szeretet; és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is őbenne”. (I. Jn. IV. 16.) Vajjon az az Isten, akinek bennök való megmaradásáért Pál és János imádkoztak, másféle Isten, mint az, aki Jézusban volt? Természetesen: nem. Csak egy Isten van. Azt mondani tehát, hogy Isten benne volt Krisztusban, számomra nem jelent semmiféle teológiai nehézséget. Arra gondolok, hogy Isten benne volt édesanyámban is, Ő volt annak a szeretetnek a forrása, mely áldólag sugárzott minket körül. S innen emelkedem fel ahhoz a teológiai állásponthoz, melyről a valóság érzetével állítom én is, hogy Isten benne volt Jézusban.

(Folytatása következik.)

A Duna-Tiszamenti Unitárius Egyházkör rendkívüli közgyűlése

Budapesten a Koháry-utcai templomban Pethő István lelkész imája és predikációja vezeti be a körüli gyűlést. Báró Daniel Gábor dr. felügyelő-gondnok megnyitójában megemlékezik a kör két halottja, dr. Tóth György és László János érdemeiről. Emlékezetüket jegyzőkönyvileg megörökítik.

A Duna-Tiszamenti Egyházkör két jelentős egyházi tiszteget töltött be. Megalakulása óta esperese Józán Miklós és hosszú éveken keresztül jegyzője Barabás István érdemes munkássága folytatására utódokat választott. A Duna-tiszamenti egyházkör húsz esztendőn keresztül a trianoni csonka hazában „status” is volt s az „egyetemes egyházi” jelleg sokszor háttérbe szorította és károsan akadályozta meg az „egyházköri” élet kiteljesedését. Ez az idő már a múlté. Az anyaegyházhoz visszacsatolt Duna-tiszamenti unitáriuságnak az egyházköri keretben kell, hogy megtalálja központi szervét, mely a jelen és jövő felé utat mutathat. Az egyes egyházközségek érdekei egymásmellé rendelésével biztos alapot találunk, melyben a jelen eredményeit megtartva újabb építőmunka felé siethetünk.

Az 1941. március 25-én és 1942. március 25-én tartott körüli közgyűlések határozatai alapján ma a

következők hivatottak a Duna-tiszamenti unitárius egyházkör vezetésére:

Egyházköri felügyelő gondnokok: dr. vitéz Kozma György Debrecen, dr. báró Daniel Gábor Budapest.

Esperes: dr. Csiki Gábor; egyházköri jegyző: Ferencz József; közügyigazgató: Darkó Béla; pénztáros: Pethő István; jogtanácsos: ifj. dr. Kozma Jenő ügyvéd.

Nevelésügyi bizottság elnöke: Kovács Kálmán; tagjai: Bíró Lajos, Ferencz József, Kereki Gábor, Nagy Samu, Pethő István, Szent-Iványi Sándor lelkészek, Boros Áron, Derzsy Kálmán, Kálnoki Kis Dániel, Nagy Sándor, Péterfy Gyula.

Fegyelmi bíróság tagjai egyházi rendes: Barabás István, póttag: Szent-Iványi Sándor; világi rendes: Kelemen Béla, póttag: Mikó Lajos.

Közigazgatási bíróság tagjai egyházi rendes: dr. Csiki Gábor, póttag Ferencz József, világi rendes: dr. Gál Jenő, póttag: dr. vitéz Nyiredy Géza.

Az egyházkör Egyházi Képviselő Tanácsi deputátusa: dr. vitéz Kozma György felügyelő-gondnok.

Az egyházkör főtanácsi képviselői az 1942—1947. évekre: Darkó Béla és dr. Osváth Gábor.

HUBAY IRÉNKE

Alig 18 éves korában, az érettségi vizsga küszöbén távozott el körünkből kis tanítványunk, Hubay Irénke. Sepsiszentgyörgyi székely úri családból származott, de korán teljesen árván maradt. Így nagynénjei, egyházunk és főképen főtisztelendő Józán Miklós püspök urunk támogatásával végezte iskoláit. Már az ígéret földjének küszöbén állott, alig pár hét választotta el az érettségi vizsgától, mely után állás és nyugodt, szép élet várt volna reá. S akkor tört rá a halál. Ravatalánál egyik osztálytársnője, Michnay Erzsébet, az alábbi búcsúszavakat mondotta el:

Kedves kis társnőnk, szeretett Nyuszikánk!

Eljöttünk, hogy utoljára búcsúzzunk Tőled!

A búcsú mindig fáj, de sokkal fájdalmasabb akkor, ha az, akit szeretünk, hosszú időre megy el és messze kerül tőlünk. Tőled minden tanév végén melegebben búcsúztunk, mert hiszen mindig messzebb mentél, mint a többiek, de a viszontlátás is örömteljesebb volt. Most ismét búcsúznunk kell; az a messzeség azonban, ahová most vezet utad, ijesztővé nőtt. Olyan távol kerültél tőlünk, hogy emberi szem nem követheti többé lépteidet, egyedül haladsz valahol, s mi csak sejtjük, hogy jó helyen vagy, hogy gondodat viselik, s talán boldogabb vagy már, mint itt a földön egész 18 esztendő alatt. Árvaságod eddig rádnehezedeő súlyát bizonyára eddig nem érzett szeretet enyhíti, és feledtet Veled minden keserűséget, amelyben részed volt. Tested, mely nehéz küzdelmet vívott az orvul támadó halállal, meggyötörten pihen, már földi szenvedést többet nem érez.

Tudjuk, hogy Isten bölcs rendelése volt az, hogy ilyen hamar itthagytál bennünket, mégis lehetetlen könnyeinket és fájdalmunkat titkolnunk. Az Élet küszöbén álltál, színes terveket szóttél, s minden terv semmivé lett. Elszólított Téged közülünk, akik valamennyien testvéri szeretettel vetünk körül, mert testvéri szeretetben fűzött össze bennünket az elmúlt négy esztendő minden öröme, gondja, bánata. Hiszen érezned kellett, hogy Feled tán fokozottabb szeretettel fordultunk, mert úgy éreztük, hogy nekünk kell némileg pótolnunk azt, amit egészen pótolni úgy sem lehet, s ami a Te árva kis életedből hiányzott, az Édesanya szeretetét.

Most kell rádöbbenünk arra, hogy nagyon hiányos volt ez a szeretet, mert akarva és akaratlanul igen sokszor megbántottunk. Hiszen, ha tudtuk volna, hogy ilyen hamar, ilyen váratlanul itthagysz bennünket, talán igyekeztünk volna nagyon széppé és boldoggá tenni minden percedet. Most már késő, lelked már távol van a földtől, s testedet is magába zárja a föld.

Egy leszel azzal a földdel, melyet az igazi honleány odaadásával szeretted. Az erdélyi föld, a

szülőföld szeretete mindig ott csillogott szemeidben, ha a Székelyföldről beszélhettél. Nem beszél többet a havas Hargitáról elnémult ajkad, a ragyogó barna szemek is örökre lezárultak...

Most messze távolságokba vezet utad, de szemeink felnéznek az égre, ahol mindnyájunk sorsát intézik, s bár megtörtén, de hittel és bizakodva nézünk arra, ahonnan várjuk a vigaszt és ahová könyörgő imánk száll Érted. Ha most könnyes is a szemünk, ez már nem a kétségbeesés könnye, ezt csak a búcsú fájdalma okozza, de úgy válunk el most is, mint máskor;

Nyuszikánk, a viszontlátásig, Isten Veled!

*

Nyugodj békében, Hubay Irénke, s lelkednek a legszeretőbb Atya, az Isten adjon boldog örökéletet.

Konferenciás tábor előadásai

Az unitarizmusról nagy számú közönség részvételével folynak előadások a konferenciás tábor ezévi első összejövételén. Az első napot vitéz *Gidó Béla* miniszterelnökségi sajtóelőadó, a Magyar Katonai Írók Köre tagjának lendületes elnöki megnyitója vezette be, amelyben rámutatott arra, hogy a konferenciás tábor egyik legmagasztosabb hivatása az unitárius szellemi harcraképzés, a lelki felkészültség fokozása és az unitárius öntudat emelése. Üdvözölte *Szent-Iványi Sándor* egyházi elnököt az Unitárius és az Erdélyi Irodalmi Társaság tagját budapesti vezető lelkészé választása alkalmából, majd *Sütő Nagy László* szerkesztő, az Unitárius Irodalmi Társaság tagja tartott érdekesítő előadást, „*az egyszemélyű istenhit, az unitarizmus és az erdélyi lélek*” címen.

Második nap *Szent-Iványi Sándor* az unitárius vallás igazi magyar és keresztény voltára mutatott rá „*Az unitarizmus magyar kereszténység*” című nagyszerű előadásában. Mindkét előadást élénk vita és megbeszélés követte. A harmadik előadást április 18-án, szombaton délután 5 órai kezdettel *Ferencz József* központi missziói lelkész tartja „*Az unitarizmus egyetemes vallás*” címen. Kifejti; hogy vallásunk magyar volta mellett mennyire egyetemes is. Az összejövételt ezután is a Koháry-utcai templomban rendezik, s utána a tábor nőtagjai teát és harapnivalót szolgálnak fel, amire a résztvevőknek cukrot és kenyert kell vinniök. — Másnap, ápr. 19-én, reggel 9 órakor lesz a konferencia záróistentisztelete, amelyen ígét hirdet *Kereki Gábor* budapesti vallásoktató lelkész.

Székely leányok és legények részére husvét napján délután 6 órakor a Misszió Ház templomban tartott istentiszteleten 150 lélek járult az úrasztalhoz. A karácsonykor úrvacsorát vett erdélyi híveink száma majdnem megduplázódott.

Homoródalmás unitárius temploma részére az úrasztala elé szőnyeget vásároltak megtakarított filléreiken a Budapesten dolgozó székely unitárius leányok és legények. 250 pengőt gyűjtöttek egybe, s mozi, s egyéb szórakozás helyett megtakarított filléreiket erre a nemes célra adományozták. A gondolat lelkükben fakadt, a gyűjtést is maguk végezték. *Simén Domokos*, Homoródalmás unitárius lelképásztora büszke lehet gyülekezete fiatalságára, akik a fővárosban is a falu felé fordított tekintettel élnek!

Az *Iván László Alap, Berde Bizottság* részére beküldött adományokat helyszüke miatt az iskolai év végén, nyár folyamán nyugtázzuk az Értesítőben.

Erdő János és Ferencz József lelkészek sajtó alá rendezik az unitárius egyház SZERVEZETI TÖRVÉNYÉT. E kiadás közli az összes időközi törvénymódosításokat, jegyzeteiben a jelentősebb elvi főtanácsi és E. K. Tanácsi határozatokat. A függelék a Főtanács tanácskozási szabályzatát és az eskümintákat tartalmazza. A munka előreláthatólag május hó végén jelenik meg. Ára előfizetőknek fűzött példányban három pengő, kötött példányban öt pengő. Előjegyzéseket a két szerző, befizetéseket Budapesten Zsigmond Lőrinc egyházközségi pénztáros afia is elfogad.

HIVATALOS RÉSZ

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör Budapesten, a Koháry-utca 4. szám alatti templomban 1942. április 29-én, szerdán déli 12 órakor

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a közgyűlés tagjait szeretettel meghívjuk.

Csehétfalva-Budapest, 1942. április hó 10.

Ferencz József titkár, jzö. Ekárt Andor elnök.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör alapszabálytervezete. 3. Egyetemes Unitárius Lelkészkör segélyalaptervezete. 4. A választmány javaslata: az unitárius lelkészek üdülőháza létesítésére. 5. Indítványok — írásban előre beküldendő legkésőbb 1942. április 25-ig Ekárt Andor elnök címére: Budapest, V., Koháry-utca 4.

Híreink nagy része a hirrovat összeállítójának, Kereki Gábor vallástanító lelkészatyánkfiának hirtelen megbetegedése miatt elmaradt.

A husvétünnepén a Misszió Ház temploma úrasztalára *Sebestyén István* és felesége adományozták a kenyeret és bort.

Istentiszteleti sorrend május hónapban:

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	R 3	9	Ekárt Andor
" "	10, 14,	" "	Szent-Iványi S.
" "	25, 31,	" "	" "
" "	17, 24,	" "	Barabás István
" "	3	11	Benedek Gábor
" "	10, 14, 17,	" "	Barabás István
" "	24,	" "	Szent-Iványi S.
" "	17	" "	Kereki Gábor
Misszió Ház			
IX., Högyes E.-u. 3.	3	d e.10	Ütő Lajos
" "	10, 24,	" "	dr. Csiki Gábor
" "	17, 25,	" "	Ferencz József
" "	31	" "	" "
" "	3	d u.6	Simén Domokos
" "	10, 17,	" "	dr. Csiki Gábor
" "	7, 24,	" "	Ferencz József
" "	25, 31,	" "	" "
B) Körzetekben:			
MÁV-telepi prot. imaház	3	d.u.4	Benedek Mihály
" "	17	" "	Ferencz József
C) Vidék:			
Rákospalota	3	d.u.4	" "
Budafok ref. templom	24	" "	Legátus
Sashalom			
Kossuth-téri iskola	25	" "	" "
Pestszentlőrinc	3	d.e.11	Lőrinczy Géza
" "	10, 24,	" "	Pethő István
" "	25, 31	" "	" "
Csepel	3	d. e. 9	Kövári Jakab
Pestszenterzsébet	3	" "	Csongray Lajos
Kispest	3	" "	Török Elek
Debrecen	3	d.e.10	Szigmond József
" "	25	d.e. 10	dr. Csiki Gábor

— Aláhúzott dátumokon úrvacsoraszózat.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Felelős kiadó: Ferencz József

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Nyomatott Máté Ernő könyvnyomdájában, Budapest, VIII., Iózséf-utca 61. — Telefon: 1-392—59.

Utánaküldés kizárva!

Uj cim: